

उद्योजकता

व्यवस्थापन

(Entrepreneurship Management)

डॉ. दिलीप बी. पाटील

डॉ. चंद्रकांत आर. देवरे

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांतर्गत वाणिज्य व व्यवस्थापन विषयाच्या पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी तसेच नेट-सेट व स्पर्धा परीक्षांसाठी अत्यंत उपयुक्त संदर्भग्रंथ.

उद्योजकता व्यवस्थापन

(Entrepreneurship Management)

डॉ. दिलीप बी. पाटील

प्राचार्य,

कर्मवीर व्यंकटराव रणधीर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय,
बोराडी, ता. शिरपूर, जि. धुळे

डॉ. चंद्रकांत आर. देवरे

एम.कॉम., जी.डी.सी.ॲण्ड ए., पी.एच.डी.

विभाग प्रमुख, वाणिज्य विभाग महात्मा गांधी शिक्षण मंडळ संचलित
कला, शास्त्र व वाणिज्य महाविद्यालय, चोपडा.

अथर्व पब्लिकेशन्स

अथर्व पब्लिकेशन्स

उद्योजकता व्यवस्थापन
(Entrepreneurship Management)

© सुरक्षित

ISBN : 978-93-95710-76-3

पुस्तक प्रकाशन क्र. ११०२

प्रकाशक व मुद्रक

युवराज भट्ट माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स

धुळे : १७, देविदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे- ४२४ ००१.

संपर्क : ९४०५२०६२३०

जळगाव : शॉप नं. २, नक्षत्र अपार्टमेंट, शाहूनगर हौसिंग सोसायटी,
तेली समाज मंगल कार्यालयासमोर, जळगाव- ४२५ ००१.

संपर्क : ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७

ई-मेल : atharvpublications@gmail.com

वेबसाइट : www.atharvpublications.com

प्रथमावृत्ती : ६ मार्च २०२३

अक्षरजुळवणी : अथर्व पब्लिकेशन्स

मूल्य : १९५/-

E-Book available on

amazon.in ■ GooglePlayBooks ■ atharvpublications.com

ऑनलाइन पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvpublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

२ | अथर्व पब्लिकेशन्स

प्रस्तावना

‘उद्योजकता व्यवस्थापन’ हे पुस्तक उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या एम.कॉम. भाग-२ तृतीय सत्राच्या वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विद्या शाखा अंतर्गत पुनर्रचित अभ्यासक्रम जून २०२२ पासून सुरु करण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमानुसार मराठी माध्यमातून लिहीलेले पाठ्यपुस्तक आपल्या हाती देतांना आनंद होत आहे.

प्रस्तुत पुस्तकात उद्योजकता आणि उद्योजकाची ओळख, उद्योजकाची संकल्पना व व्याख्या, उद्योजकतेचे स्वरूप व कार्य, उद्योजकाची संकल्पना आणि व्याख्या, उद्योजकाचे साधक आणि बाधक प्रारूप, उद्योजकाची जोखीम व उद्योजकाचे अभिप्रेरण, यशस्वी उद्योजकाच्या अंगी असणारे गुण, उद्योजकीय स्पर्धा, आधुनिक उद्योजकाचे उद्दिष्टे, उद्योजकाची नितीमत्ता किंवा नैतिकता, उद्योजकाच्या नैतिकतेवर परिणाम करणारे घटक, उद्योजकीय संस्कृती व घटक, उद्योजकतीय संस्कृतीची जपवणूक, प्रकल्प सुत्रीकरण आणि प्रकल्प अंमलबजावणी, प्रकल्पाचा अर्थ, व्याख्या, वर्गीकरण, प्रकल्प निवड करण्यासाठी योग्य प्रमाण, प्रकल्प सुत्रीकरण आणि अंमलबजावणी, अर्थ, महत्त्व, प्रकल्प सुत्रीकरण आणि अंमलबजावणीत समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्या, प्रकल्प मुल्यमापन आणि प्रकल्प अहवाल, प्रकल्प मुल्यमापनाचा अर्थ, व्याख्या, प्रकल्प मुल्यमापनात समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्या, प्रकल्प अहवाल, अर्थ, व्याप्ती व प्रकल्प अहवालात समाविष्ट असणाऱ्या बाबी, उद्योजकाचे स्थान आणि मालकी, उद्योजकाच्या स्थानाची ओळख, गरज आणि महत्त्व, उद्योजकाच्या स्थान निर्णयावर प्रभाव करणारे घटक, उद्योजकाच्या स्थान निवडीतील पायऱ्या, उद्योजकाची मालकी, व्यावसायिक उद्योजकांच्या संस्थांचे प्रकार, योग्य संघटन प्रकारची निवडीवर परिणाम करणारे घटक, उद्योजकता विकासात साहाय्य करणारे घटक, सरकारची भूमिका, नियामक भूमिका, बढतीची भूमिका, उद्योजकीय भूमिका, नियोजनाची भूमिका, वित्तीय संस्थांची भूमिका यात आय.डी.बी.आय, एस.आय.डी.बी.आय, एस.एफ.सी., आय.एफ.सी., आय.एफ.सी.आय., सहास भांडवल निधी, मुच्युअल फंड इत्यादी. इतर संस्थांची भूमिका यात ई.डी.आय.आय., एस.आय.एस.आय., एन.आय.ई.बी.यू.डी., आय.आय.ई., एन.आय.एम.एस.एम.ई इत्यादी. मुलभूत संस्थांची माहिती व संकल्पना स्पष्ट करण्यात आलेल्या आहेत. योग्य त्या ठिकाणी आकृत्या काढून स्पष्टीकरण करण्यात आलेले आहे.

प्रस्तुत पुस्तक वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विद्याशाखेच्या विद्यार्थ्यांना उपयुक्त होईल अशी आम्हाला खात्री वाटते. तसेच हे पुस्तक विद्यार्थी आणि संबंधित शिक्षकांनादेखील अधिक उपयुक्त होईल या दृष्टीकोनातून प्रयत्न करून आपल्या हाती देत आहोत. या पुस्तकाविषयी आपल्या सूचना, प्रतिक्रिया आम्हाला अवश्य कळवाव्यात त्यांचे स्वागत होईल.

हे पुस्तक अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव यांनी प्रकाशित केले त्याबद्दल आम्ही श्री. युवराज माळी यांचे ऋणी आहोत. प्रस्तुत पुस्तकाच्या लिखाणकामात प्रोत्साहन व मार्गदर्शन केले त्याबद्दल आम्ही डॉ.पी.आर.डोंगरे, अधिष्ठाता, वाणिज्य व व्यवस्थापन विद्या शाखा, क.ब.चौ.उ.म.वि., जळगांव व डॉ. पी.आर.चौधरी, डॉ. अरविंद चौधरी तसेच मित्र परिवार यांचे सदैव ऋणी आहोत.

– लेखक

अनुक्रमणिका

१. उद्योजकता व्यवस्थापन ९
(Entrepreneurship Management)
 - १.१ उद्योजकता व उद्योजकाची ओळख
(Introduction to Entrepreneurship & Entrepreneurure)
 - १.२ व्याख्या व संकल्पना
(Definition and Concept)
 - १.३ उद्योजकतेचे स्वरूप
(Nature of Entrepreneurship)
 - १.४ उद्योजकतेचे कार्य
(Faction of Entrepreneurship)
 - १.५ उद्योजक संकल्पना आणि व्याख्या
(Entrepreneur Concept and Defination)
 - १.६ उद्योजकांचे अभिप्रेरण
(Entrepreneurial Motivation)

२. उद्योजकतेचा विकास ३०
(Development of Entrepreneurship)
 - २.१ उद्योजकता विकासावर परिणाम करणारे काही घटक
(Some Factors Affecting Entrepreneurship Development)
 - २.२ प्रमंडळ उद्योजकता
(Corporate Entrepreneurship)
 - २.३ उद्योजकीय यश आणि अपयश : कारणे आणि उपाय
(Entrepreneurial Success and Failure :
Reasons and Remedies)
 - २.४ उद्योजकीय नितीमत्ता, उद्योजकीय नितीमतेवर परिणाम करणारे घटक
(Entrepreneurial Ethics, and
Factors influencing Entrepreneurial Ethics)
 - २.५ उद्योजकीय संस्कृती : घटक, उद्योजकीय संस्कृती राखणे
(Entrepreneurial Culture : Elements and
Maintaining Entrepreneurial Culture)

३. प्रकल्प सुत्रीकरण व प्रकल्प अंमलबजावणी..... ५१
(Project Formulation and Project Implementation)
- ३.१ प्रस्तावना
(Introduction)
- ३.२ प्रकल्प : अर्थ व व्याख्या
(Project : Meaning & Definition)
- ३.३ प्रकल्पाचे वर्गीकरण
(Classification of the Project)
- ३.४ प्रकल्प निवडीतील निकष
(Criteria for Selecting a Particular Project)
- ३.५ प्रकल्प सुत्रीकरण अर्थ
(Project Formulation Meaning)
४. प्रकल्प मूल्यमापन व प्रकल्प अहवाल..... ६५
(Project Appraisal and Project Report)
- ४.१ प्रस्तावना
(Introduction)
- ४.२ प्रकल्प मूल्यमापनाचा अर्थ व व्याख्या
(Meaning and Definition of Project Appraisal)
- ४.३ प्रकल्प मूल्यमापनात समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्या
(Steps Involved in Project Appraisal)
- ४.४ प्रकल्प अहवाल
(Project Report)
- ४.५ प्रकल्प अहवालात समाविष्ट असणाऱ्या बाबी
(Matters to be covered in the Project Report)
- ४.६ प्रकल्प अहवालाचा नमुना
(Proforma of Project Report)
५. उद्योगाचे स्थान ७८
(Location of an Enterprise)
- ५.१ प्रस्तावना
(Introduction)
- ५.२ उद्योगाच्या स्थान/ठिकाणाचे महत्त्व
(Importance of Enterprise Location)
- ६ । अथर्व पब्लिकेशन्स्

५.३ उद्योगाच्या स्थानाची आवश्यकता (Need for Enterprise Location)	
५.४ उद्योगाच्या स्थान/ठिकाणाच्या पायऱ्या (Steps in Enterprise Location)	
५.५ संघटन रचना (Organization Structure)	
६. उद्योजकता विकासात सहाय्यक घटक.....	१०५
(Supporting Factors in Entrepreneurship Development)	
६.१ उद्योजकता विकासात सरकारची भूमिका (Role of Government in Entrepreneurship Development)	
६.२ उद्योजकता विकासात वित्तीय संस्थांची भूमिका (Role of Financial Institutions in the Development of the Entrepreneurship)	
६.३ उद्योजकता विकासात इतर संस्थांची भूमिका (Role of other Supportive Institutions in Entrepreneurship Development)	
संदर्भ ग्रंथसूची	१३०

(F.Y.B.Com) प्रथम वर्ष वाणिज्य क्रमिक पुस्तके

आता ई-बुक स्वरूपातही
अथर्वची सर्व पुस्तके उपलब्ध...

- ▶ pejbook.com
- ▶ amazon.com
- ▶ Google Play Books
- ▶ atharvapublications.com

अथर्व पब्लिकेशन्स

ऑनलाईन पुस्तक खरेदीकरिता...

www.atharvapublications.com

ISBN 978-81-85710-70-3

₹ - 195/-

